

KLARA KODRA

VJERSHA DHE POEMA

PUBLIOIEKA

E		SHTETIT
8JH-1		
K-78		
GJIROKASTËR		

BUZEQESHJE

8JH-1

K-78

KLARA KODRA

891.983-1

S

BUZE QESHJE

(VJERSHA DHE POEMA)

~~53484~~
13088
BIBLIOTEKA E ...
... AS ...

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

20.12.19.

ZJARRE DHE VRULLE

*Në mos qoftë rinia veçse një kupë e zjarrtë,
këtë kupë le ta pinë — për shekullin e ri!*

DUKE KËRKUAR DRITËN

Fuat Çelës

Njeriu lind me etjen për dritë.
Mbyll sytë me etjen për dritë.
A ka dhimbje më të madhe se të jesh rrethuar
nga errësira?

.....
Dhe ishin kaq afër, kaq afër,
profili i rreptë i maleve,
qielli plot rreze,
toka nënë
dhe shokët që i shfaqnin asaj dashurinë e
ashpër.

Midis tyre dhe teje
një perde e zezë.
Mos vallë kurrë s'do t'i rrokje dot?
Kjo botë e ndritur t'ish për ty pa ngjyrë?
Me sytë pa dritë,
ku s'u panë lot

vështrove drejt jetën në fytyrë.
Shkove drejt dritës...
Rinia digjte në gjoks,
dhe s'u pengove
nga gurët e nga fjalët.
Disa i mbulojnë vetë sytë me vel,
disa dielli i jetës i verbon,
ti grise perden e errët
dhe bashkove
hapin me hapin tonë.
Prapa mbeti errësira.
Njeriu lind me etjen për dritë.
Mbyll sytë me etjen për dritë...

MOTIVE NGA ZBORI

* * *

Në këtë ngricë të thellë janari
veç uniformat tona gjelbërojnë.
Shkëmbinjve, që të heshtur na shikojnë,
u duket se janë kthyer lulet e bari.

Duart që mbajnë tornon ose frezën
dhe duart, që veç me penën janë mësuar,
tytën e ftohtë të pushkës kanë shtrënguar,
ndërsa mbi të thyhen të ndritshme rrezet.

Në vend të diellit, që s'ka forcë të ngrohë,
sa shumë mund të të ngrohë një buzëqeshje.
Rrjeshtohemi. Në u dashtë, atdheu në përleshje
do të na njohë.

1969

* * *

Nga çasti në çast mund të bjerë sirena e alarmit.
Në pritje të shqetësuara shkojnë orët,
po ja... nga grupi ynë tash çan ajrin
një këngë gazmore.

Dhe prush të ri i hedh zjarrit të gazit
e nuk e lë të shuhet sadopak
e thjeshta, e qeshura
skvadërkomandante,
Zana flokëverdha, që ngjan si çunak.

Si fishekzjarre ndizen e ndrijnë
shakatë.
Kënga si dallgë, herë ulet, herë ngrihet.
Kemi përshtypjen se nuk është natë,
aq shumë ky hovi ynë i zbrapsi hijet.

Veç ne,
kundër hijeve të natës
dimë të hedhim dhe plumbin e rëndë,
si po hedhim tani
të qeshura e këngë.

1969

* * *

Presin e presin stilografi i etur
dhe librat stivë mbi tryezën time.
Letrat e bardha si jetime mbetur,
presin të thithin djersë dhe mendime. . .

Prisni. Do vij sërish te ju të derdh
përfytyrimet, që ndiqen si valë.
Do vij. Porse vegimi juaj m'u zverdh,
se tani pushka që shtrëngoj e ka fjalën.

Dhe ndjej se porsi Atllasi i lashtësisë
tani po mbaj në krahë tërë këtë qiell.
Këto maja, që agimi zu të ndrisë,
dhe së shpejti do vij aty t'jua sjell.

1969

**KUR UA MËSOJMË ANTENAVE
GJUHËN E FSHEHTË**

Në vitet e shkujdesura fëminore
pata lexuar për një heroizëm të rrallë.
Ndërlidhësi zgjati linjën mes dëbore,
pastaj një plumb e kafshoi në ballë.

Dhe ai, ndërsa po zhytej n'errësirë,
shtrëngoi fort e fort telin ndër dhëmbë.
Shenjat që vinin gjetën udhë të lirë.
Edhe i vdekur atdheut i mbeti antenë.

Një vdekje e tillë, vdekje që është fitore,
sa e bukur do më ngjante, sa e lehtë!
Të heshtura, tendosim nervat prore,
antenate t'ua mësojmë gjuhën e fshehtë.

Maj, 1968.

DREJT LARTËSIVE

Parashutisteve të para

Si ëndrrat tuaja
shpalosej kaltërsia
kur ju me këngë
nisët fluturimin.
Parashutat u hapën
si kurorat e luleve në mes të blerimit,
si zemrat tuaja.
Dhe ju, që patë
sa i gjerë është horizonti në lartësi,
menduat
për shekujt që deshën t'jua mbyllnin
horizontin në kuti.
(Kanuni t'u hap para sysh, Drane,
si një hon i zi.
Që poshtë në thellësi
vinin thirrjet e egra

mbytur nga koha).
Mbi të fluturonit,
bebëzat e mbushura
me gjerësinë e atdheut
shihnit si zbulonte tërë bukurinë e saj
toka mëmë.

Prill, 1968,

RRUGA JOTE

*Luftëtares së të resë
Luiza Kaço.*

Ti deshe të ecje me të në një rrugë.

Po rruga jote ishte kaq e gjerë.
Në të kishte rreze të ndritshme, pluhur, gurë,
duar të shtrënguara, buzëqeshje të ngrohta dhe
flamurë.

Ajo rrugë
nuk dredhonte
asnjë herë.

Ti deshe të shikoje...
Kur vije e sillje ngjyrat e botës së gjerë
e skuqur, e kapitur dhe e gëzuar
në sytë e tij ti deshe të shikoje

atë zjarr që të ndizte
pasqyruar.

Por fjala e tij kumbonte akull — ngrirë:
«Ç'të duhen ty të gjitha këto? Je vajzë».
Si dallgë të ngrihej peshë shpirti i lirë.
Mendimi i rreptë
nga buzët mirrte krahë.
Dhe atë ditë...
Një gaz të madh ti prisje.
Dhe atë ditë
vështrimi i tij ashpër të qe mbërthyer.
Fjalët e tij ti ndjeve si një krismë.
Diçka midis jush
përjetë ishte thyer.

«Për gratë hyrja në Parti ka telashe...»
A mos këto fjalë do bëheshin gardh,
që ty të të linin
jashtë radhe?
Sytë e shokëve t'u shfaqën në atë çast.

Dhe, e menduar,
e mbështete gjatë
mbi duar ballin,

ku nxinte një rrudhë.
Po një vendim t'u poq
në shpirt atë natë.
Ti nesër do të mirrje
tjetër udhë.

Se rruga jote është kaq e gjerë.
Në të ka rreze të ndritshme, pluhur, gurë,
duar të shtrënguara, buzëqeshje të ngrohta dhe
flamurë.

Ajo rrugë
nuk dredhon
asnjë herë.

Korrik, 1969

TI NA FLET...

Mësuesit Ismet Sali Bruçaj

Ata po presin.
Në dejt e tij
aj e ndjen këtë pritje.
Rruga e gjatë ngjan e shkurtër,
acari ngrohtësi,
çlodhje kjo kapitje.
Në një rën dorë librat,
në tjetrën një radio,
udha nuk i duket e rëndë.
Ata presin,
dhë ai ecën
i ngarkuar me dritë,
i ngarkuar me këngë.
Vërshojnë përrenjtë e turbullt...
Mjegull... mjegull...
po ndizen sytë e fëmijëve t'i ndriçojnë rrugën,

dhe shkon përpara.
Qielli i murmë rëndon...
Zëra të dhemshur njerëzish,
zëri i egër i tufanit
i thonë të ndalet.
Ai ecën
dhe ngjan
i rreptë si malet.

* * *

Ata po presin.
Ti ecën... ecën...
Ti ende flet...
Vdekja, në mes zërin
dot s'ta preu.
Ti flet...
Dhe fjalën tënde s'e dëgjojnë
trembëdhjetë fëmijë,
po gjithë Atdheu.

4 dhjetor 1968

RRUGË TË HAPURA

*... na pasqyrohet
në sytë plot ndriçim
e ardhmja që s'është ëndërr,
po krijim.*

PËR AZOTIKUN

Nga oxhaqet ngrihen or' e çast re tymi,
të bardha, të hirta, ngjyrë portokalli,
si të shumëngjyrëshme mendime.

Në sfondin e kthjellët të qiellit,
kullat e larta
synojnë të prekin diellin.

Tubat zgjaten, kryqëzohen, vetëtijnë
dhe ngjajnë
rrugë të hapura që ndrijnë.

Nuk mundem
më asgjë të përshkruaj.
Nëpër mua, si nëpër një antenë
kalon kënga e juaj.

Fier, 20 nëndor 1968

KËNGË PËR TEKNOLOGËT(1)

Ata të dy janë ngjitur në kulmin e fabrikës,
si ngjiten trimat,
në më të lartën majë.
Ngrihet e ulet niveli i ujit në kaldajë.
Në zemrat e njerëzve
ankthi i pritjes.

Vëzhgojnë ata... S'ndejnë se shkojnë orët,
se mbi qytet
ka hapur krahët nata.
(E hidhur kjo cingërimë dimërore!)
Dhe era fryn.
Pastaj shpërthen shtërngata.

Fryn era
si egërsira që do t'ngulë dhëmbët,
era që edhe lisat mundet t'i përkulë,
fryn, sikur t'deshte
s'andejmi t'i shkulë.

Fryn...

Nuk arrin t'u gjejë rrënjët.

Veç për shoku-shokun

ndjejnë shqetësim të vetvetishëm.

«Mbërthe rripin, shok!»

Ngrohen në frymëmarrjen e njëri-tjetrit,

dhe ndihen të fuqishëm.

Të dy tok.

Qëndrojnë. Largojnë vegimet.

(Një shtrat i butë... një zë i dashur).

Dhe, ndonëse buza nga ngrica u ka plasur,

ata presin të qetë, në heshtje

agimin.

Kanë kaluar kështu plot njëzet orë,

po s'e kanë dhënë veten,

të kapitur.

Përshtëndesin rrezen e parë, të ndritur

me lodhjen gëzimplotë të fitores.

1969

1) Bëhet fjalë për një episod real, për aktin heroik të dy teknologëve të Azotikut të cilët, në mungesë të aparatit për të matur nivelin e ujit në kaldajë, muarën përsipër ta zëvendësonin duke vëzhguar vetë ditë e natë.

NË ROZAFAT

Nëpër këto frëngji të ngushta,
prej nga shqiptari
drejt në ballë
armikun pat shënuar,
unë shoh tani
më qartë,
se në çdo shekull të shkuar.

E shoh, Rozafë,
si shtypën rininë tënde
të rëndët gurë,
zakoni më i rëndë.

E shoh,
si rrjedh parreshtur
nga ata gurë
një burim heroizmi
të heshtur,
E shoh. . .

* * *

Pranë rreptësisë së gurit,
këto lule të freskëta kanë çelur
si këngët
e kënduara në pushkë mbështetur.
Krenari e thinjur,
rini e përhershme,
ashpërsi,
ëmbëlsi e pashtershme.

* * *

Legjendat nuk janë të errëta.
Duke pritur
që t'i vinte dita,
shpirti i popullit i mbrujti me ëndrra.
Në to shkrihen
errësira e drita.
Zbres shkallët e gurta.
Shkoj ku më presin
të reja beteja,
dhe ku do të thuren
legjenda të reja...

Shkodër, shtator 1968

NË UZINËN E TELIT TË BAKRIT

Lëmshet e zjarra që dalin nga furra
rendin, kryqëzohen, sërish e nisin udhën,
ngjajnë si zemra të ndezura, gati për shtegtim,
si zemrat tuaja, motra, ku shkrin çdo ditë e më
tepër ndrojtja.

Gjuhën teknike ma bëjnë të kuptueshme
rrezet e krenarisë, që shkrepin nga sytë tuaj.
Duke e zhytur e menduar në ata sy aq të thellë,
shoh në to pasqyruar hijen e moçme të mureve.
I shoh të ndjekin të përqëndruar fijet e qëndiz-
mave,

që vërtiten e vërtiten në një botë të ngushtë.

Po hijet e errëta, gjithnjë mbyten në fund
të syve tuaj të kthjellët, si liqene të qartë,
ku ndrit tani gjerësia e horizonteve.

Telat mbështillen në bobina, zgjaten në udhë pa
mbarim.

Dhe dashuria juaj i ndjek hap pas hapi.

Në mendimet tuaja rrjedh drita, që nesër do
rrjedhë në to.

Në mendimet e mia vërshon jehona e zërit
që më tha: «Këthehu, këthehu, përsëri!»
dhe një kupë dashurie e ndjej te buzët,
një kupë që e pi... e pi...

Shkodër, shtator 1968

DRITË E RREME

*(Përshtypje nga ekspozita kundër rolit
reaksionar të fesë)*

* * *

Ky manikin shenjtori, që i ndrit rroba e purpurt,
dikur tërhiqte vështrimet me të zjarrtën lutje.
Me flakën e pishës ngjet — dikur e vetmja dritë,
që sytë me tym t'i verbonte,
po prapë e kërkonin në errësirë —
dhe tani mbetet mënjanë, shkëlqim i venitur dhe i
harruar.

Shkodër, shtator 1968

DUKE VIZITUAR SHTËPINË E MIGJENIT

E di. Poetët larg hedhin vështrimin,
shohin diellin kur ende është errësirë.
E di. Poetët të parët japin kushtrimin
se si ajër të thithin duan lirinë.

Me besim të patundur të ardhmen prisje,
kur mjerimi mbillte farë helmi e lote,
dhe me zjarr rinor ti brohorisje:
«Qeshu, rini! Bota është e jote!»

Dhe më nuk shihje si fuqitë të linin,
se si sëmundja të treti e të zverdhi.
Ti hidhje sytë në kohët që do vinin
dhe përshpërisje: . . . dhe pranvera **erdhi. . .**»

Erdhi pranvera, që sytë e tu s'e panë
veçse në lentin magjike të këngës.
(Kënga është shqiponjë, që do qiejt e paanë.
Kënga nuk duron dot zinxhirë të rëndë).

Ta ndjej zërin, që koha s'ta ka shuar.
Na fton të rendim në shtigjet e paçara,
atje ku mendja ende s'ka fluturuar,
na fton të hedhim sytë gjithnjë përpara.

Shkodër, shtator 1968

PRANË DRINIT

* * *

Kjo bukuri e egër e shkëmbinjve,
dallgë që përpijnë njëra-tjetrën,
shekuj të largët që shfaqen thellë...
Sytë në sfondin e murmë treten...
Mbi të lumit të moçmen klithmë,
zëri i sondave dhe i eskavatorëve.
Rrezëllimet që ende s'kanë lindur
ndër fytyrat e rrepta të punëtorëve.

Vau i Dejës, shtator 1968

MOTIVE NGA FUSHA

* * *

Fusha sheh me mijëra sy lule dielli.
Në prehër të saj erdhëm
që me natë.
Këto ditë
tavan kemi qiellin,
penë e letër
tokën dhe shatën.

Toka mëmë na ndezi tani
krahërorin,
si dashuria e parë.
Dhe në rrjeshtat e gjelbra të arës
duam ta shkruajmë
këtë dashuri.

Kaq barëra t'egra kemi për të shkukur
nga toka dhe nga vetja
pa mëshirë,
që filizi i ri
më fort të ngulet,

të shpërthejë lule e fletë
i lirë.
Ndoshta
djersa rrjedh ballit rrëke,
ndoshta
dora e pamësuar mpihet.
Ndoshta... Po askush nuk e vë re.
Si flamur dielli mbi ne ngrihet...

* * *

Valë-valë të gjelbëra të një deti pambarim,
në fund të të cilit mund të mbytet plogështia,
valë-valë të gjelbëra të një deti të çuditshëm,
ku mund të zhduken rrudhat në shpirt e në
fytyrë.
Zhytemi më thellë, më thellë. Toka na deh me
aromë.
Kërkojmë të ndjekim atë këngë që nisin
fshatarët.
Shata godet ritmikiisht mbi tokën e njomë,
dhe tani s'jemi veçse valë
të një deti të përbashkët.

* * *

Si zërin e largët të nënës
ndjej afër zërin e tokës.

Të gjelbrat, të shpleksurat flokë
të fushës mbi mua kanë rënë.

Dhe ajri ngjan si prej kristali.
Në bar t'njomë shoh të ndizen me mija
të kuqe, të arta shkëndija,
dhurata që dielli na fali.

Rrushkull, korrik 1968

GJIROKASTRËS

Ti sigurisht
 kaq lart
 na je ngjitur,
që syri yt
 atdheun të vështrojë,
dhe gjoksi yt
 për të të bëhet mburojë.
Para teje
 unë rri
 si fëmijë e mahnitur.
Çdo gur i yt
 në zemër më troket,
më tërheq në ëndërrime
larg
 nga i qeshuri,
 i bleruari qytet
i fëminisë sime.
Armët,
 që gjithënjë
 ti mbajte ngjeshur,

ditët pa bukë,
netët pa gjumë
të lanë ty
aq kohë pa buzëqeshur,
të bënë
të ngrysur
e të rreptë aq shumë.
Gurët ligjërojnë
pa pushim
për beteja,
për bijën tënde Argjiro,
që qëndroi dhe e vetme.
Dritat, që ndezin
netët e tua të reja,
janë sytë e tu,
që vështrojnë të nesërmen.

* * *

Ndërsa thyheshin
mbi ty
dallgët e viteve
ti lindje bij,
shkëmbinj të gjallë.

* * *

Koha
të pati lënë dikur
vështrimzmytë,
dhe ngjiteshe ti
shqiponjë
fjalëhidhur
pas gurit,
me krahë të lidhur.

Tani
prehëri yt
nuk i mban dot
kaq uzina,
kaq dritë
kaq rini
dhe zgjeron krahët
or' e çast,
sot
të bëhesh gati
për një fluturim
të ri.

* * *

Ndërsa
po dal
nga uzina metalike

dhe ndjej
hove të reja gjallërie,
të shoh
të thinjur,
sikur mban
kohërash heroike,
tela t'argjendë nusërie.

1965-1969

VËLLEZËRVE TË RËNË

Pranë lapidareve
kam ardhur që t'ju sjell
si trëndafil të kuq
zemrën time.

Pranë lapidareve
s'ndjeva ftohtësinë e gurit të ri
që ju ndan nga ne,
po si valë ndjeva të më përshkojë një
ngrohtësi.

Ngrohtësia e ëndrrave tuaja qe.
Ëndrrat tuaja
që s'u varrosën,
ëndrrat tuaja,
që si farë
u mbuallën nën dhe
për të shpërthyer lule
çdo pranverë
tek ne.

Maj, 1968

KËNGË PËR LUFTËN E HESHTUR

Shokëve të Institutit

Ndoshta kjo betejë e heshtur me penë e me letër
s'u ngjan betejave me hekurin a dallgët e egra,
s'u ngjan betejave me tokën, me gurin, me shkrepat,
po edhe *këtu* ne shkallmojmë botën e vjetër.

Këtu nuk rrjedh djersa, po-rrymë e trazuar-rrjedhin
mendimet.

Në thellësinë e shekujve ne zhytemi si palombarë.
Guacka pa vlerë do nxjerrim a margaritarë?
S'e dimë, po sa herë, sypafjetur, presim agimet.

1969

* * *

Rridh, o gurrë magjike e poezisë,
fjalët e thata për t'i freskuar
edhe tingujt e argjendtë të së ardhmes,
fali zërit të kohës së shkuar.

Nëpër xhame buzëqesh kaltërsia,
rreze dielli ma bëjnë me sy.
E natyrës po m'thotë magjia:
«Pse nuk vjen? Pse qëndron aty?»

Unë ngre kokën nga libra e fletore:
«Dijeni, juaja jam kurdoherë
lule, diell, kaltërsi pranverore,
po n'mes jush mos më ftoni kët herë,

se këtu kam për të qëndruar,
me pishtar'n e mendimit udhrrëfenjës,
që në pluhurin e kohës së shkuar
të gjej lulet e gjalla të ndjenjës.

1966

NË NJË MBLEDHJE

Mbledhja po zgjat këtë mbrëmje shumë.
Po rrjedhin fjalët si një përrua i rrëmbyer.
Qepallat shkundin orë e çast gjumin,
që të gjithë nga folësi sytë kanë kthyer.

Po luftohet sot indiferentizmi,
kjo perde e hirtë që sytë t'i zë
dhe, përtej guaskës së vogël
të egoizmit,
në botën e gjerë të shohësh nuk të lë.

«Të flasin shokët!»

Një çast... një heshtje e mpirë.
Dikush murmurit diçka nën buzë.
Po kaq mjafton akullin për të shkrirë.
Njëri ngrihet e flet tërë zjarr e shpuzë.

Pastaj të tjerë çohen ngadalë, me radhë.
Dikush ende ngurron dhe mendohet.

Po edhe druri nuk mund të rrëzohet
me një të rëne sopate.

Disa ende me mospërfillje tundin kokën,
disa gërmojnë në ndërgjegjen e tyre,
po, kur vështrojnë
në sytë e shokëve,
më qartë shohin veten në pasqyrë.

Këta sy të japin zjarr, guxim
të thyesh guaskën që të ka mbështjellë,
të mbushësh plot me forcë e me besim.
Sytë e shokëve dëpërtojnë në shpirt thellë.

Dhe marrin vrapin me radhë mendimet,
si re ngarkuar me shqetësimet e ditës.
Njëri me tjetrin përplasen me gjëmime.
Prej tyre lind dritë.

Nëntor 1968.

NË 500-VJETORIN E SKËNDERBEUT

Trokon, trokon parreshtur më pranë kali i
Gjërgjit.
E neve na duket sikur shtegtojmë nëpër
shekuj.
A shkojmë ne tek Ai, a vjen Ai tek ne?
S'e dimë, veç ja ndjejmë zërin krenari-plot:
«Sërish u bë Shqipëria pishtar rrezatonjës».

Janar 1968

KUR SHEH BOTËN NË SYTË E FEMIJËS

Nipit tim

Kur shtrin duart e vogla për të përqaftuar
botën e madhe,
sytë e tu shkëlqejnë në fytyrëzën e njomë,
si pikat e vesës mbi petalet e luleve.
Buzëqeshja jote është si rreze dielli,
që nuk e di gëzimin që u fal të tjerëve.
Kur në krahët e mi hidhesh pa pushim,
kur në ballin e qetë, si deti pa dallgë,
të sajohen rrudha si të frynte era e mendimit,
unë e di se digjesh nga padurimi për të jetuar.
Ty të pret një kohë e bukur dhe e shqetësuar.
Buzët që s'kanë çelur ende burbuqe fjalësh
do të thonë fjalë të reja, më të thella se
tonat...

Shtator 1968

DUKE VËSHTRUAR LULET E PJESHKËS

Këto lule të çuditshme, si të formuara nga mjegulla
e trëndafiltë mëngjezore,
Sa shumë që u ngjasin ëndrrave femënore.
Sa prej tyre të vogla, të brishta era ka për t'i
rrëmbyer
sa do çelin, do japin frytin e ëmbël, të shkëlqyer.

1969

* * *

S'dua të t'bëj me krahët e mi
një rreth magjik që botën t' zhdrukë,
S'dua gjithshka të më bësh fli,
po dua të t'jap e të më kthesh zjarr,
dhe krah për krah, në të njëjtën rrugë,
të ecim bashkë deri në varr.

* * *

Ti më the se ikin fluturim
çastet pa kthim.
Unë të thashë: Do të kemi të tjera.
Dashuria do të jetë
si sot përhera.
Nga gjelbërimi i zhdukur,
lind tjetri më i bukur.

* * *

Sytë e tu janë për mua aq të thellë,
sa s'është më i thelli oqean mbi dhe.

Po kam frikë, që duke vështruar njëri-tjetrin,
mos të harrojmë të shohim botën aq të gjerë.
Prandaj, sytë e tu s'i dua si thellësi ku të

humbas mendjen,
po si burim që të më japë forcë të vazhdoj
rrugën.

Kur ti më buzëqesh, ndjej dëshirë të fluturoj
dhe gëzim in t'ja shtrydh jetës, të ta jap ty
në një buzëqeshje.

Kjo dashuria jonë s'është pors i zjarri
që ngroh e ndrit vetëm në një rreth të ngushtë,
kjo dashuria jonë është pors i dielli
që përqafon me rreze tërë botën.

MËNGJEZ DIMRI

Shpirtin ta mbush
me ëmbëlsi të çuditshme
kjo buzëqeshje e diellit,
ndonëse e zbetë.
Turma,
ngarkuar
me shqetësimet e përditshme,
si valë e ngrohtë
trotuareve derdh jetë.
Si rinia mes thëllimit,
lart ngrenë kryet
mimozat
në këtë ditë të acartë.
Ngjan se pranvera,
fshehur pas mjegullash
po na vështron,
me mijëra sy të artë.

Shkurt 1968

NË LIQENIN E OHRIT

Si një sy i madh,
i kaltër,
i dliër,
ti pasqyron
blerim dhe hapësirë.
Dhe ndoshta
ke ardhur ti në jetë,
të njohë atdheu
bukurinë e vet.

Pogradec, 1967

NËNËS SIME

Nën këngën tënde të ëmbël
sa herë
unë, fëmija,
në gjumë pata rënë.
Tani e kam radhën unë
të të këndoj këngë,
po ti fle tani, e nuk zgjohesh, nënë.

Desha të të këndoj,
jo për të të vajtuar.
M'u shfaq e gjallë
fytyra jote e bukur
dhe ndjeva mbi ballë
ledhatuese, dy duar.

Përse rëndojnë vargjet,
s'gjen dot udhë mendimi?
Kjo s'është elegji...
Më e ngrohtë se dielli,
shpërndan retë e trishtimit
buzëqeshja jote e kthjellët.

Më shfaqesh
herë e qeshur,
herë e menduar,
herë e rreptë,
herë e thjeshtë, si fëmijë,
shtigjet e jetës duke m'i treguar
mua, që të isha
motër, shoqe, bijë.

Më ngjan se prapë do të kapemi dorë për dore.
Do të të tregoja unë shtigje të panjohur
dhe aty të derdhje atë gjallëri rinore,
që koha s' qe e aftë për të ta ftohur.

Ti ike
udhës së largët, nënë,
ike e mbështjellë me dritë rinie,
motrës, shoqes, bijës

duke i lënë
këngët e pakënduara,
që me ty s'u tretën,
dhe dashurinë e pafund për jetën.

Gusht 1968

* * *

Me gardh
përfytyrimet
dot s'i ndaj.
Ndjenjën rebele
s'ka ritëm që e shtron.
Rreth e përqark bregut,
i pafaj
deti vallzon...
Valët e tua,
det,
pi zemra e etshme,
shqetësimin
ta thith
fjala e poezisë,
o djep i jetës,
djep i bukurisë,
o lëvizje e përjetshme!
Ëmbël në krahë
më pret
ti, gazmor.

Trupit e mendjes
freskinë m'i kthen,
veçse, kur dua
të t'shtrëngoj në krahëror,
m'ikën...
më kthehesh...
Prap' ikën,
prap' vjen -

Ashtu më ngjet
dhe me ty,
Poezi.

Ëmbël më vjen
pranë
me ledhatim
Veç, kur dua
të t'shtrëngoj' në gjë,
ti, lozonjare
m'ikën fluturim...

1965

AUTOBIOGRAFI

Mbi botë tymi i luftës ende krejt s'ishte zhdukur,
atdheu prej një viti një rrugë të re kish çarë.
Nëna ime përkulte fytyrën e saj të bukur,
mbi krevatin e kaltër ku flinte fëmija e parë.

Unë bëja duke u lëkundur hapat e parë në jetë.
Ngrihesha, rrëzohesha dhe ngrihesha përsëri.
Atdheu im për herë të parë ecte vetë,
hidhte hapa viganë në histori.

Fëminia s'm'u përkund nga përralla magjistarësh,
kur rinia jonë u hapte gjoksin maleve.
Fëminia mori frymë me ritme pesëvjeçarësh.
Në rrjeshtat e fletores m'shkrepte drita e hidrocentraleve.

Në sy më pasqyrohej vendi im që po rritej.
Veten e ndjeja të vogël para botës së madhe,
dhe veç një gjë mendoja: të rridhnin me vërtik ditët,
e të vinte ai çast që të vihesha edhe unë në radhë.

Ndër lodrat më përziheshin shqetësimet e shekullit,
ndaj shpesh përfytyrimet më vraponin larg,
kërkonin të zbulonin të ardhmen e mjegullt,
kështu më lindi mua dhe i pari varg.

Të panumërta qenë shqetësimet që kish Shqipëria,
rrëqethje të nxehta përshkonin anakënd tokën,
dhe pranë meje ende shumë motra të mia
në heshtje, të ndrydhura e ulnin kokën.

Më shkoi fëminia në këtë atmosferë betejash,
kur dy botë përplaseshin njëra me tjetrën parreshtur.
Ndjeva në veten time hovin e sa e sa të rejash
dhe desha të ngre zërin për gjithë shekujt që kemi
heshtur.

1969

POEMA

PAMPOSHTMËRI

*Këto ditë
do të mbeten në qiellin e
errët të kujtimit si yje të
shkëlqyera.*

S'janë fenerët e maqinave që çajnë natën,
janë zemrat e ndezura nga dashuria vllazërore.
Nga të gjitha anët e atdheut ata kanë ardhur
dhe çajnë nëpër borë.

* * *

Në krahëror era e dhjetorit të shpon si thikë e
mprehtë,
po më fort të shpon thika e dhimbjes së
vllazërve
dhe, duke harruar gjumin, bukën, ngrohtësinë
e vatrës,

rend
t'ua bësh të lehtë.

* * *

Gërmadhat,
që tokën kanë mbuluar,
pasqyrohen
ndër sy të pikëlluar.
Mbi ato gërmadha do të bjerë djersa jonë
si shiu mbi të lashtat e zhuritura
dhe ato do të rilindin përsëri.
Nuk është mrekulli.

* * *

Si zogj të shpejtë
fluturojnë mbi hon
maqinat e ngarkuara
me tulla,
trarë,
çimento
e me dashurinë tonë.

* * *

Shpirtvegjëlit,
skeptikët
mund të vështrojnë me buzëqeshje ironike,
kokën
me mosbesim duke tundur:
«Brenda një muaji të ngrihen shtëpitë?
Nuk është e mundur!»
Zërat e tyre
humbasin
në korin e fuqishëm të zërave tanë,
shkelen
nga shtëpitë e reja,
që ngrihen në çdo anë.

* * *

Tullat kalojnë ndër duart e lidhura varg.
Njëri pas tjetrit
ngrihen kate.
Të vijnë ndër mend përrallat e fëminisë,
për pallatet e ngritura
brenda një nate.

* * *

Vështron malësori
shtëpinë që rilind...

Dikur,
si ballona letre
do të ngjiteshin drejt qiellit
dhe do të binin poshtë
lutje të kota.
Në vetmi
do gëlltiste hidhërimin,
dhe do të endej
si gjeth që e vërtit shqota...
Dëgjon malësori
këngën e bashkimit...

* * *

Në këto tulla,
që ngjeshen fort njëra me tjetrën,
kanë mbetur thërrime nga shpirti
i muratorit,
studentit,
poetit.
Dibra është bërë një vatër e madhe,
ku digjet
zjarri i solidaritetit.

* * *

Ditë e natë ngjiten
maqinat

shtigjeve të malit.
Këto tërthore të akullta
i kemi shtruar me asfaltin e idealit...

* * *

Yjet nga lart na vështrojnë, si mijëra sy
të çuditur,
ndërsa ne derdhemi
e derdhemi
porsi shi yjesh
mbi tokën e cfilitur.

* * *

Ndrijnë nëpër fytyra
buzëqeshja dhe lotët
si te ylberi.
Si rrëqethje gëzimi ndër Ëeje,
përhapet lajmi
që vjen Enveri.
Fluturojnë në ajër
flokët e dëborës,
si mendime të bardha.
Dhe vjen Ai
të ndezë me fjalën e Partisë
ndërgjegjen
dhe vatrat.

Kaq afër dhe kaq larg...

Një piramidë na ndan
nga vëllezërit.

Hidhërimi i tyre

kufirin çan

dhe hyn

në varg.

Fytyra të dhimbshme,

trupa që rrëqethen,

gërmadha,

gërmadha,

të vdekur

e të gjallë që presin

t'u vijë radha.

Tërbimin e dhjetorit

s'ka kush ta ndalë,

ndërsa, për të lidhur

plagët e gjakosura,

fjalë,

fjalë,

fjalë.

Po jo vetëm dhimbja,

as thëllimi

u lë në fytyrë gjurmë,

po zemërimi...

Një tërmet tjetër

ka nisur të zjehjë
në shpirt të tyre
dhe është gati të shpërthejë.

* * *

Godisni,
shokë, më fort!
Godisni
me çekan e me mistri!
Shtëpia do të ngrihet lart e fortë,
e bukur,
ashtu si deshi ai.
Së shpejti sytë plot pritje të fëmijëve
do shohin mbi çati të skuqë
një flamur.
Dhe në brohorimën e qindramijëve
do ta ndejmë zërin e tij si dikur.
Godisni
me çekan e me mistri!
Kjo t' jetë këngë
për shokun që la radhët.
Dhe gruaja
për atë nuk mbajti zi,
po erdh të shtojë
turmën tonë të madhe.
Kjo dhimbja jonë
nuk na shkrin në lot,

kjo dhimbja jonë
në gur nuk na kthen;
kjo dhimbja jonë
na zgjon vrulle plot,
dhe më të fortë
dita e re na gjen.

* * *

Këto ditë,
kur vdekja me jetën,
dhimbja me gazin
fort janë mbërthyer,
këto ditë
do të mbeten në qiellin e errët të kujtimit
si yje të shkëlqyer.

* * *

Natyra, në egërsi të saj,
shtëpitë,
drurët,
bile edhe malet
mund të shembë.
Duke u mbështetur njëri te tjetri
ne
qëndrojmë në këmbë.

Dhjetor 1967

DRITË E NGJYRA TË AKSIONIT

*Vullnetareve të brigadës
«17 Nëntori».*

Në këtë çast,
si lëmojnë valët
gurët e bardhë në fund të Shkumbinit,
do desha unë
t'i lëmoja fjalët.
Mbi urë kujtimesh
drejt meje ju vini...
Krahët ju zgjas
si në çastin e ndarjes.
Dua t' ju rrok,
t'iu mbaj pranë
plot mall.
Tash, që si shkëndijat ne jemi shpërndarë,
dua flakën e atyre ditëve
të ngjall.

* * *

Agimin presim,
gatitu
si ushtarë.
Flamuri rreh flatrat, si zog që nis fluturimet.
Ngjitet lart,
më lart,
dhe ngjyra e kuqe zjarr
na mbështjell sytë,
ndjenjat,
mendimet.

* * *

Diell,
kaltërsi
ndrijnë mbi ne,
në shallin e aksionit,
në krahëror.
Do t'i shtohet ky lumë
i rrëmbyeshëm rinor
vrullit të valës
së thinjur dhe të re.

* * *

Në sheshin e dashur rrjeshtuar,
rezultatet e ditës
presim me brohoritje.
Koha duke rendur me vrapin e nxituar,
nuk do të mund të më zhdukë
këtë mahnitje,
për këtë jetë
ku shpalosen
këngët dhe flamurët
më bukur se në të gjitha përfytyrimet e
poezisë,

për duart tuaja, motra,
që, bashkë me dheun e gurët,
hedhin
larg,
larg
konceptin e brishtësisë.

* * *

Turni i tretë...
Net që marrin sy
nga shkëndijat e zemrës vetë.
Agime

të përshëndetura me të lopatave goditje,
që shohin
urën
dhe ndërgjegjen tonë
në rritje.

* * *

Këtu zgjerohen krahërorët,
krahët bëhen të fuqishëm,
mund të ngrenë lart një botë.
Ditët këtu fluturojnë si orët,
si ditë çastet janë kuptimplotë.

* * *

Këtu këngët lindin çdo ditë,
si lule që farën ua hedh era
livadheve të njomë.
Është imja, është jotja, nuk dihet, është e të
gjithëve.
Kur tingëllon në ajër ne themi:
«kënga jonë».

* * *

Ndërsa duart e buta
gatujnë betonin,
ndjejmë se shpirtin tonë
brumos revolucionin.

* * *

Nesër,
kur një fishkëllimë lokomotive
do ngjajë sikur emrat e shokëve thërret,
do ndjej sërish emrin e bukur «Rivë»,
do shoh buzëqeshjen e ëmbël që flet...
Do shoh sërish
sytë e kaltër, të thellë,
aq të kulluar,
si burim mali.
Do ndjej sërish pranë
vajzën nga Tropoja,
që kazma në dorë
s'di t'i pushojë,
që i ka të pakta fjalët,
po të qeshurit si argjënd,
dhe ngjan si lule
e mbirë mbi shkëmb,
që dalëngadalë i hap petalet.

* * *

Më qartë se në fotografi
fytyrat tuaja
fiksuar më janë në zemër.
Tek ju kujtoj
të gjitha, emër për emër,

më shfaqesh edhe ti.
Të shoh të skuqur,
të krrusur mbi letër.
(Vështirë mendimin

me fjalë për ta veshur).

Pastaj shoh dritën

e syve të qeshur.

Them se poete

do bëhesh patjetër.

* * *

Ç'mendon,

vogëlushe

flokëderdhur,

që sytë m'i hedh shpesh

kureshtare?

Pas muresh

mund të ishe zverdhur,

këto ndjenja të mëdha

t'mos njihje fare...

Dhe ti,

si shoqe të tjera

t'i bindeshe

paragjykimit që nxin...

po akujt e vjetër

i shkrin

pranvera.

Patjetër,
ti do të vije
në qytetin e madh
të thithje dije.

Patjetër,
ti do të vije
këtu,
ku lartësohet traseja,
dhe nesër
do bëhesh një shkëndijë,
që do ndezë
zjarre të reja. . .

* * *

Tek rrëmojmë
që ura lart të ngrihet,
ndjejmë të na vijë që larg një oshëtimë.
Shkumbini rrjedh i rrëmbyeshëm. Në të shekujt
rrjedhin. Përzihet
zhurma e kazmave
me të shpatave vringëllimë.

* * *

Mbi trungje rrapu jemi ulur.
Përreth
male.
Lart
qiell,

dhe sytë të gjitha i kemi ngulur
në një libër,
që na tërheq si diell.
Dëgjojmë

dhe veten e ndjejmë
të forta,
krenare,
si këto male.

Përtërijmë
ndjenjat e papërshkrueshme
të shoqeve,
nëpër mbledhjet ilegale...

* * *

Lodhja e kohëve të para
si vesë u tret.
Malli për shtëpinë — e zbetë dritë.
Me ndjenja të tjera
i hap sytë.

Tjetër gjë ndjen,
kur gjumi
mbi ty zbret.

* * *

Mbi ankimin e zyrtë të shiut
zërat buçimtare.
Thasët me çimento rëndojnë mbi krahët e
njomë.

Rrobot e qullura ngjiten pas trupit,
po s'duam t'ja dimë.
Është pasuria jonë.
Këndoni, motra, më fort:
«Ne s'trembemi fare...»
Më kot era shfryn kundër nesh
si bishë e tërbuar,
vetëtimat ngjajnë gjarpërinj,
gati për të kafshuar,
Edhe sikur tërë qielli
mbi ne të vërshojë,
ne s'tundemi.
E dimë
se kush do fitojë.

* * *

Ndjej malin e Vashës të më thotë një legjendë.
Për t'ja provuar
të zjarrtën dashuri,
një djalë e ngjiti gjer në majë të shtrenjtën,
vdiq duke e mbajtur
në krahët e tij.
Ne do ta ngremë
mbi krahët tanë rinorë
atdheun e shtrenjtë
në majën më të lartë
dhe nuk do biem...

Ti e di,
që na fal prorë
muskuj të hekurt
dhe vështrim të qartë.

*Xibrakë, qershor 1969 —
Tiranë, korrik 1969.*

RRUGA ËSHTË E GJATË

Thonin se ishim të dobëta,
megjithatë pesha më e rëndë ishte për ne.
Supet tona gati thyheshin nën këtë peshë.
(Supet tona ku u mbështet edhe pushka).
Si burbuqe që s'arrin të shpërthejë
na fishkej nënqeshja në buzë në agim të rinisë.

* * *

I hapnim sytë në jetë,
pa përshëndetje gëzimi.
Diellin na e zinte hija e rëndë e mureve,
hija e rëndë e fjalëve.
Nga bota e madhe
nuk shihnim veçse një copë të vogël.
Si ajo copë e vogël
na ngushtoj zemra,
na ngushtoheshin mendimet.

Dhe endeshim si hije,
pa pasur asgjë tonën,
as emrin,
pa mundur të krijonim,
pa mundur të dashuronim,
pa mundur të mishëronim me fjalë
atë lëmsh të hidhur në krahëror.
Jeta rridhte...
dhe, si shkëndija të mekura
ndizeshin e shuheshin shpresat për lumturi.

* * *

Tingujt e këmbanave
na këndonin ninullën monotone:
«Duro, duro.
Ke lindur për të vuajtur».
Dhe flaka e zbetë e qirinjve
i lbyrte sytë tanë që kërkonin dritë.

* * *

Në kafazet e dritareve
thërmohej hapësira.
Nata,
e ndarë në mijëra copa të zeza,
na zbriste mbi fytyrë,

mbi ndjenjat,
mbi ëndrrat,
vegimet e ndritura.

* * *

Pranë na ishte toka,
e rrudhur si ne,
e tharë si ne,
e shtypur si ne,
e fortë si ne,
si ne nuk lodhej së mbajturi në gjirin
e pashtershëm jetën.

* * *

Ylber,
pas shirave të lotëve,
ishte për ne buzëqeshja e fëmijëve tanë.

* * *

Buzët tona heshtnin,
po duart tona nuk reshtnin.
Fjalët e pathëna
shndërroheshin në lule,

derdheshin në ngjyrat e qëndizmave,
apo në librin e madh të tokës skaliteshin.

* * *

Shtrydhnim nga gjiri për bijtë
qumështin e përzier me gjak, që kishte një
shije të hidhur prej hekuri.
Bijve në deje gjaku u shndërrohej në hekur.

* * *

Liria, që kurrë s'patëm njohur, na ish aq
e shtrenjtë,
në tokën vaditur nga djersa e nga lotët,
aq thellë na ishin ngulur rrënjët
sa djemve aq herë armët vetë ua patëm
ngjeshur
dhe shpesh pranë tyre u rrjeshtuam
për të mbrojtur këtë truall a për të vdekur.

* * *

Dhe kur burrat binin,
duke vaditur tokën nënë me gjakun e trimërisë.
apo larg shtegtonin,
duke tretur në dhe të huaj lulen e rinisë,

ne qëndronim
të fundit roje besnike të këtij dheu.
Mbi krahët tanë të brishtë mbështetej atdheu.

* * *

Kur mbi ne kishte rënë
pëlhura e zezë e mjerimit,
ne endnim
me fijet e arta të ëndrrave
pëlhurën e agimit.

* * *

Zjarret e pashpërthyer
shndërroheshin në këngë.
Nën valën e atyre këngëve bijt hidhnin shtat.

* * *

Dhe, kur te ne qe pjëkur fara e dhimbjes dhe
e urrejtjes,
rrugën tonë
na e ndriti shkrepitima e lashtë e pushkës
dhe u gjetëm në radhë.

* * *

Po rrugën
si dikur nuk e humbëm.

Pranë dritës së hershme
qe edhe një dritë e re,
drita e mendimit të urtë kaq gjatë të ndry-
shur.

e gjakut, djersë dhe lotëve të popullit,
metamorfozë e shkëlqyer,
një dritë e kuqe,
një dritë ngjyrë agimi.

Në atë dritë
ne pamë atdheun tonë,
ne pamë veten tonë,
ne pamë të ardhmen tonë.
E ndjemë se ishim të forta,
se duhet të ngriheshim.

U ngritëm. . .

Më të rënda se plumbat
binin mbi ne
fjalët.

Si përbuzje
të hidhura.

Donin
të na mbanin të lidhura.

I dogjëm
në flakën e idealit

* * *

Në netët ilegale
kur shpërndanim trakte,

na ngjante
sikur shpërndanim rreze.
Në shpërgenj të agimit
ishin shnëdruar
të zymtat
napa të zeza.

* * *

Kur grisnim çarçafët, sikur grisnim errësirën e
së kaluarës.
Në rrëzëllimet e zjarreve partizane shihnim
ditë të tjera.

* * *

Ne ecnim pranë vëllezërve.
Me butësi motre u lidhnim plagët.
Me urrejtje të dyfishtë hapnim zjarr mbi
armikun.
Për herë të parë këndonim me gjithë zë
këngë të reja, që flisnin për një jetë njerëzore.

* * *

Kur rrugës
mbulonim me dhe
një pjesë të zemrës sonë,
një pjesë të gjakut tonë,
pë fjalë,
pa lotë
puthnim në ballë birin a bijën.
U rrëmbenim pushkën.
Vazhdonim udhën.

* * *

Nuk të harrojmë, Bule,
ti ishe e njomë, si filizat e pranverës,
ti ishe e gurtë, si qyteti që të lindi.
Kur të hodhën ty litarin,
malet, muret, kalldrëmet
ndjenë se ju muar fryma.
Kur të hodhën ty litarin,
rrapi i lashtë, shkëmbenjtë e njerëzit
ndrisnin ende te vështrimi yt.
Ata e shtrëngonin litarin më fort
e dridheshin,
se ndjenin vetë
lakun në fyt.

* * *

Nuk të harrojmë, Margaritë,
nga një kohë e palindur të vinte ajo kthjelltësi
në zë,
nga gjokset tona merrje fjalën që peshë të ngre.
Perden e mjegullt të viteve zhbironin bebëzat
plot dritë...

* * *

Si dallgë deti,
që s'mund të jetë kurrë e qetë,
të shohim, Zonjë,
që në ballë të çetës rend përjetë.

* * *

Rruga jonë
u njom me pika gjaku.
Çdo pikë e gjakut tonë
shndërrohej në një yll të kuq
që na tregonte shtigjet.

* * *

Dhe erdhi dita, erdhi,
kur mijëra yjet tanë të kuq

u shkrinë në një diell të madh
e ky diell,
flakë i kuq,
nga gjaku ynë
u ngjit në horizont.
Dhe ne morëm frymë,
sikur na u hoq nga gjoksi
një shkëmb,
që me shekuj mbi të kish rënduar,
po nuk u ndalëm,
se rruga jonë
porsa kishte filluar.

Ende drejt nesh
zgjaste dorën e kaluara.
Ja ndjenim zërin e ngjirur të tmerrshëm:
«Kthehu prapa!»
Ajo përpiqej të na lidhte pas saj,
duke na hedhur mbi supe
tërkuzën,
kanunin,
pluhurin e fesë.
Dhe, nganjëherë,
dhe krisma armësh.
(Mos harroni Martën e Prenën,

mos harroni natën e errët të prillit,
kur ato vdiqën si ushtarë në këmbë,
duke pohuar gjer në frymën e fundit idealin
e tyre.

(Kujtimi i tyre
le të na derdhë vrull ndër rremba
kur ngadalësojmë hapin.)

* * *

S'ngopeshim
duke mësuar,
si i burgosuri i liruar
s'ngopet me dritë e hapësirë.
Duke lëvizur lapsin mbi letër,
sikur godisnim
shekujt,
që na lanë në errësirë.

* * *

Me duart tona,
krah për krah me vëllezërit
derdhëm hekur
në rrembat e Shqipërisë,
me duart tona

i kthjem rininë tokës,
ua rrëmbyem dritën dallgëve,
endëm për atdheun
një rrobë diellore.
Çuditëm
veten
dhe të tjerët
me forcën vigane
fshehur në duart e njoma,
po në rrugën tonë prisnin
shumë shtigje,
që s'qenë çarë akoma.

* * *

Në mes të luleve të ditëve të reja
kanuni përgjonte si gjarpër i zi,
i gatshëm për të na kafshuar.
Dhe ende shumë nga ne kërrusnin shpinën
nën barrën e rëndë të poshtërimit.
Dashurinë s' guxonin ta shihnin në fytyrë,
jetën s'guxonin ta shihnin në fytyrë,
në mes të luleve të ditëve të reja
(një copë errësi
ende të pagrisur nga plumbat e nëntorit,
mbi të cilën ra rrufe zhuritëse
6 shkurti).

Po më e vështirë qe të pritej nga rrënjët
druri i helmatisur shekullor i mosbesimit,
që na kishte lënë gjithnjë në hije.

* * *

(Hijen e tij vigane
e shoh të bjerë tani mbi këtë fletë.
Dhe ngre kundër saj
si Zonja Çurre pushkën,
si Shkurta lopatën,
penën.
Të mundte ajo të nxirrte në çast shkëndija,
të zhdukej krejt hija.)

* * *

Është beteja më e rëndë,
beteja pa armë,
beteja e mendimeve
edhe me të shtrenjtit e tu,
edhe me veten tënde.

* * *

S'është e lehtë
të largosh dorën e padukshme që të
mbështetet mbi buzë

kur do ta thuash fjalën tënde.
S'është e lehtë
të hedhësh prapa krahëve shekuj të tërë,
në mënyrë që gjurmët e lëna në jetë
të mos u ngjasin gjurmëve që lë vala mbi rërë.
Tani s'të godasin me plumba,
as me fjalë të rënda,
po me buzëqeshje ironike,
me vështrime mospërfillëse.
Gardhet e padukshme kapërcehen më vështirë
dhe është e zorshme të ecësh përpara,
po më e hidhur të ndalesh
kur do të jesh e lirë.

* * *

Rruga është e gjatë.
Duke vështruar
të shkuarën, që na ra nga supet e cfilitur,
themi:
«Sa shumë kemi arritur».
Po, duke vështruar
së largu majën e ndritur,
themi:
«Sa pak kemi arritur».

* * *

Ecim ndër të përpjeta.
Shpesh një botë në agoni

na hap përpara
një greminë.

Na merren mendtë një çast...

Po e kapërcejmë.

Derdhemi fushave,
ngjitemi maleve,
deri në qiellin e atdheut,
prej nga shikojmë
shekujt që shkuan
dhe shekujt që do vijnë.

* * *

Kemi kaluar ndër kohëra
të heshtura si toka,
të fuqishme si toka,
jetëdhënëse si toka,
si toka kemi fshehur thellë në gjirin tonë
mijëra burime që prisnin veç rastin për
shpërthim.

* * *

Burimet po shpërthejnë...
Nën ato valë
të varrosim thellë çdo ngurrim.

Të ecim
vetëm përpara.
Nëse do të biem,
të biem në fluturim.

* * *

Dikur veç dyqind⁽¹⁾
me zjarrin e mendimit të qartë
errësirën e grisën.
Sot dyqind vajzat,⁽²⁾
që një shtegëtim të ri nisën,
u mësojnë motrave
një këngë krejt të re:
«Shtëpia jonë
është kudo të jetë atdhe».

* * *

Si vërshojnë në një dhomë të mbyllur
dielli dhe era e lirë,
në ëndrrat tona
hyri aq hapësirë.

1) 200 komunistët e parë.

2) Është fjala për 200 vajzaq korçare që shkuan të punojnë në Kombinatin e Tekstilit «Mao Ce Dun» në Berat.

Ne, që ëndërronim
veç një shkëndizë lumturie të vogël,
tani ëndërrojmë
dhe digjemi
për zjarrin e lumturisë
të gjithë botës.

* * *

Ashtu si na shkojnë netët,
kryet mbi djep përkulur,
duke përgjuar
çdo rrahje qepalle të fëmijës,
ashtu
sa agime na gjetën,
duke përgjuar
me shqetësim prej nëne
lëvizjet e maqinës,
apo me vështrimin
në faqe librash ngulur,
që si fëmijët
të lindim,
të rrisim
vepra për atdhe,
që mbi krahët tanë
të ngremë lart si foshnjën
një botë të re.

* * *

Nga kumbimi i hapit tonë të sigurt
do të shuhet jehona
e fjalëve përbuzëse:
«Aq ja pret! Është grua»,
dhe do të marrim gjithnjë nga jeta ku tërë
rrugët janë tonat,
të drejtën më të lartë:
të drejtën për të krijuar.

* * *

Më s'do ta fshehim dashurinë
kur ta ndjejmë në zemër,
do ta shpalosim
nën qiellin tonë të pastër,
dhe dashuria për ne ka veç një emër:
luftë e përbashkët.

* * *

Nga gëzimet e mëdha që na premtën koha
një gëzim shumë të madh do të ndjejmë prorë:
neve na takon të mbajmë në gjiri të ardhmen,
të ardhmen me sy të kulluar femënorë.

Duke u mësuar bijve se si në ndërtesën që
ngrihet lart,
me duart e tyre të shtojnë nga një gur,
nuk harrojmë t'u mësojmë zanatin e lashtë të
pushkës
dhe gati jemi ta shtrëngojmë për t'i mbrojtur
si dikur.

* * *

U bëmë aq të forta,
e përsëri
mund të gëzohemi për një lule a një flutur.
Prapë dimë të përkëdhelim,
të mallëngjehemi
dhe më thellë kuptojmë
se jeta është e bukur.

* * *

Duke ecur rrugës,
shkundim pluhurin e thashethemeve,
shqetësimeve të vogla
që na kishte mbështjellë.
Na zgjerohet krahërori.
Marrim frymë më thellë.

* * *

Rruga është e gjatë.
Duhet ta shohim qartë.
Pas një maje na pret
një tjetër më e lartë.

* * *

Po afrohet dita
që gjoksin do t'ua kthejmë gjithë erërave
të jetës
duke mbajtur ballin lart, krah për krah me
vëllezërit,
që fjalët «nuk mundem»
do të dergjen nën pluhur,
si relike muzeumi.
Dhe ne atëhere
do të jemi shndërruar në drita,
që të shohin udhën e tyre,
thellë ndër mote,
gratë e gjithë botës.

1968-1969

Në mëngjezin e asaj dite dielli lindi flakë i kuq
në horizontin e vrejtur.

Në mëngjezin e asaj dite dielli pikonte gjak,
gjaku i një populli dyfish të tradhëtuar.

Në mëngjezin e asaj dite ra një shi i rrëmbyer.

Po s'ishte shi ai: pikonin lot,

lotët e hidhur të një populli zënë në befasi.

Në mëngjezin e asaj dite dallgët e detit ngriheshin

lart,

dhe unë e dija se ishte zemërimi i shenjtë i një

populli.

Në mëngjezin e asaj dite shtatëmbëdhjetëvjeçarja

nga Bratisllava,

dha tërë ditët që ende s'i kish jetuar,

tërë ëndrrat që ende s'i kish ëndërruar,

dashurinë që s'e kish ndjerë,

veprat që s'i kish krijuar.

Në mëngjezin e asaj dite,

nëpër antenat urrejtja

nga gjokset tuaja
kalonte në gjokse të tjera...
Në mëngjezin e asaj dite
drita u fundos në errësirë,
dhe në mes të gushtit
u veshën me akull muret, udhët e zemrat.
Hija e kryqit të thyer
u shfaq nën yllin e kuq.

* * *

Mbi gjokset tuaj pesha e tankeve,
kujtimi i Fuçikut,
ironia e hidhur e fjalëve:
«Kemi ardhur për t'ju çliruar si në dyzetepe-
sën.»
Mbi gjokset tanë pesha e dhimbjes suaj.

* * *

Dhe u drodhët,
sikur nën këmbët tuaja
u hap papritur një humnerë.
«Si vallë kemi qenë aq të verbër?»
Rrugët ngjanin si plagë,

udhëheqësit tuaj përqafoheshin me ujqit
e Kremlinit.

Toka klithte për shpagë.

* * *

Po zjarri i madh
Kur do të ndizet vallë ?
Dhe, që të ngrihet lart flaka,
Jan Palashi
vuri
trupin e tij të gjallë.

* * *

Në ballin tuaj
ku s'numërohen rrudhat,
shket si hije drite
vegimi
i një dite,
kur nga eshtrat e të rënëve
do të mbijnë thika për të huajt,
kur yllin e kuq të zhgërryer në pluhur
do ta pastroni
me gjakun tuaj.

1968-69

BISEDË ME LEXUESIT

Rri e mendoj
duke ju përfytyruar
me orë.

Poezi,
vallë
çfarë do të thotë?

Poeti
te një lule
sheh një botë,
dhe botën
si një lule
mban në dorë.

Dhe ju,
që me duart e fuqishme
do prekni
një ditë
këto fletë,

mund t'më qortoni,
se mblodha shumë pak rreze
nga jeta jonë

e pasur dhe e larmishme.

Të mbledhësh rreze?

Po drita që lëshon,
atëhere

si e hënës

do jetë

e zbetë.

Të mbledhësh rreze,

e di që nuk mjafton.

Që t'japësh dritë

duhet të digjesh vetë.

Ende shumë pak

u njoh njerëzve gaz e brengë.

Ende shumë pyetjeve

nuk di t'u përgjigjem.

Vetëm një gjë di tani:

të digjem,

e si bleta me nektar

t'mbushem me këngë.

Po si gjurmë në zall

humbshin këngët e mia,

në qoftë se

nga ju do jem shkëputur,

në më verboftë me dritë
lavdia
dhe në u sjellsha rreth saj
porsi flutur.

1969

PASQYRË E LËNDËS

ZJARRE DHE VRULLE

	Faqe
Duke kërkuar dritën	5

MOTIVE NGA ZBORI

Në këtë ngricë të thellë janari	9
Nga çasti në çast mund të bjerë sirena e alarmit ..	10
Presin e presin stilografi i etur	12
Kur ua mësojmë antenave gjuhën e fshehtë	13
Drejt lartësive	14
Rruga jote	16
Ti na flet... ..	19

RRUGË TË HAPURA

Për Azotikun	23
Këngë për teknologët	24

MOTIVE SHKODRANE

Në Rozafat	29
Në uzinën e telit të bakrit	31
Dritë e rreme	33
Duke vizituar shtëpinë e Migjenit	34
Pranë Drinit	36

MOTIVE NGA FUSHA

Gjirokastrës	42
Vëllezërve të rënë	46
Këngë për luftën e heshtur	47
Rridh, o gurrë magjike e poezisë... ..	48
Në një mbledhje	49
Në 500-vjetorin e Skënderbeut	51

PETALE LULESH

Kur sheh botën në sytë e fëmijës	55
Duke vështruar lulet e pjeshkës	56
S'dua të t'bëj me krahët e mi	57
Ti më the se ikin fluturim	58
Sytë e tu janë për mua aq të thellë... ..	59
Mëngjez dimri	60
Në liqenin e Ohrit.	61

	Faqe
Nënës sime	62
Me gardh përfytyrimet dot s'i ndaj... ..	65
Autobiografi	67

P O E M A

Pamposhtmëri.	71
Dritë e ngjyra të aksionit	79
Rruga është e gjatë	89

F L A K Ë N Ë P Ë R R R U Z U L L

21 gusht.	109
Bisedë me lexuesit	112